

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

FYZIKA

Zákon síly

7. ročník

říjen 2013

Autor: Mgr. Dana Kaprálová

*Zpracováno v rámci projektu „Krok za krokem na ZŠ Želatoňská ve 21. století“
registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3443*

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Informace o projektu

Název projektu: Krok za krokem na ZŠ Želatovská ve 21. století

Registrační číslo: CZ.1.07/1.4.00/21.3443

Příjemce: Základní škola, Přerov, Želatovská 8

Druhý Newtonův pohybový zákon - zákon síly

Začne-li na těleso v **inerciální soustavě** působit **silou** jiné těleso, změní se pohybový stav daného tělesa. Těleso se bude pohybovat se **zrychlením**.

Z běžného života víme, že chceme-li roztláčit prázdný a plný vozík, musíme působit na plný vozík větší silou, aby se oba vozíky pohybovaly se stejným zrychlením.

Víme též, že automobil s výkonnějším motorem, který vyvine větší tažnou sílu, se rozjíždí s větším zrychlením (při dané hmotnosti).

Zrychlení tělesa je přímo úměrné působící síle: $a \approx F$.

Plně naložený automobil se rozjíždí pomaleji (tedy s menším zrychlením) než tentýž automobil prázdný.

Zrychlení je nepřímo úměrné hmotnosti tělesa při stejné působící síle: $a \approx \frac{1}{m}$.

Lze tedy formulovat **2. Newtonův pohybový zákon (zákon síly)**:

VELIKOST ZRYCHLENÍ HMOTNÉHO BODU JE PŘÍMO ÚMĚRNÁ VELIKOSTI VÝSLEDNICE SIL PŮSOBÍCÍCH NA HMOTNÝ BOD

A NEPŘÍMO ÚMĚRNÁ HMOTNOSTI TĚLESA $a = \frac{F}{m}$. SMĚR ZRYCHLENÍ JE SHODNÝ SE SMĚREM VÝSLEDNICE SIL,

TEDY $\vec{a} = \frac{\vec{F}}{m}$.

Druhý Newtonův zákon lze též formulovat i takto:

STÁLÁ SÍLA $\vec{F}$ PŮSOBÍCÍ NA TĚLESO O HMOTNOSTI m UVÁDÍ TĚLESO DO ROVNOMĚRNĚ ZRYCHLENĚHO POHYBU SE ZRYCHLENÍM $\vec{a}$; PŘITOM PLATÍ $\vec{F} = m\vec{a}$ (RESP. $F = ma$).

Druhý Newtonův zákon v originále:

Mutationem motus proportionalem esse vi motrici impressae et fieri secundam lineam rectam qua vis illa imprimitur.

Na základě druhého pohybového zákona lze definovat **jednotku síly** - jeden **newton**: $1\text{N} = 1\text{kg}\cdot\text{m}\cdot\text{s}^{-2}$.

Síly udělují tělesu zrychlení podle druhého pohybového zákona nezávisle na tom, zda bylo těleso původně v pohybu či nikoliv. Zvláštním případem pak je situace, kdy výslednice sil na těleso působících je nulová. Takové těleso se pak pohybuje s nulovým zrychlením.

Budeme-li tlačit automobil silou, jejíž velikost bude stejná jako součet velikostí odporových a třecích sil působících proti pohybu, bude se automobil pohybovat **rovnoměrným pohybem** (tj. s nulovým zrychlením).

Z druhého pohybového zákona ve tvaru $F = ma$ vyplývá **první pohybový zákon**. Je-li totiž $F = 0 \text{ N}$, je i $a = 0 \text{ m.s}^{-2}$ (hmotnost tělesa nemůže být nulová). To znamená, že se těleso pohybuje rovnoměrným přímočarým pohybem a nebo je v **klidu** (v dané **vztažné soustavě**).

Druhý pohybový zákon také umožňuje dynamické měření hmotnosti tělesa: známe-li velikost výslednice sil působících na těleso a změříme-li zrychlení, je možné hmotnost tělesa

určit pomocí vztahu $m = \frac{F}{a}$.

1.